

Forum voor Democratie Sittard-Geleen
Mevrouw A. Lotfy

Team Openbare orde en veiligheid
Uw brief van 10 mei 2023
Uw kenmerk
Ons kenmerk
Behandeld door R. Dohmen
Telefoon
Onderwerp Vragen ex artikel 43 RvO over 'tijdelijke noodopvang Sittard'

Sittard-Geleen, 18 mei 2023

Geachte mevrouw Lotfy,

Op 10 mei 2023 hebben wij uw brief ontvangen met vragen ex artikel 43 RvO over de 'tijdelijke noodopvang Sittard'.

Hieronder treft u de antwoorden op uw vragen aan.

Vraag 1

Sittard-Geleen is volgens cijfers van het CBS zeer dichtbevolkt ten opzichte van andere gemeenten in Nederland. Grofweg betreft het twee maal het landelijke gemiddelde, zoals uit onderstaande afbeelding blijkt. Kunt u motiveren waarom u het wenselijk acht om juist in onze gemeente een crisisnoodopvang voor asielzoekers uit Ter Apel te vestigen, gelet op de bovengemiddelde gemeentelijke bevolkingsdichtheid?

Het is een gezamenlijke opgave, ook van alle gemeenten in Nederland en dus ook van de gemeenten binnen onze Veiligheidsregio Zuid-Limburg, om voor de asielzoekers en onze gemeenschap(en) stabiliteit te creëren en wanorde te voorkomen. In dit kader is het van belang tot een evenwichtige spreiding van asielzoekers in de gemeenten in Zuid-Limburg te komen. Dit betekent dat opvang kan en moet plaatsvinden, zowel in gemeenten met een lage(re) bevolkingsdichtheid als de gemeenten met een hoge(re) bevolkingsdichtheid.

Vraag 2

Uit een analyse van politiecijfers door het persbureau ANP blijkt dat de meeste meldingen van winkeldiefstal uit Ter Apel komen. In Ter Apel en de omgeving wordt veel last ervaren van pogingen tot inbraak en plassen en poepen in tuinen. Hetzelfde schijnt op meer plekken in Nederland te gebeuren en gerelateerd te zijn aan de aanwezigheid van asielzoekers. Heeft u rekening gehouden met een dergelijke te verwachten toename van overlast en criminaliteit bij de vestiging van een crisisnoodopvang voor asielzoekers uit Ter Apel binnen onze gemeente? Zo ja, waarom vormde dit geen beletsel om een crisisnoodopvang voor asielzoekers uit Ter Apel te vestigen? Zo nee, waarom is geen

rekening gehouden met de evidente gevolgen van het vestigen van een crisisnoodopvang?

Zoals beschreven in de brief van de burgemeester aan de gemeenteraad van 10 mei 2023 staat veiligheid voorop. Voor iedereen. Hiervoor worden verschillende maatregelen genomen. Zo organiseert de Veiligheidsregio Zuid-Limburg samen met het bedrijf IMA het beheer en toezicht op en rondom de opvanglocatie. Er komen hekken rondom het terrein, met één centrale in- en uitgang met registratie. Ook is op het terrein 24 uur per dag toezicht en camerabewaking. Voor het melden van urgente situaties en overlast stelt het professioneel bedrijf een telefoonnummer beschikbaar dat 24 uur per dag bereikbaar is.

De (recente) tijdelijke crisisnoodopvang in de gemeente Landgraaf was op dezelfde wijze vormgegeven. Deze opvang heeft tot geen enkele klacht, melding of aangifte over criminaliteit geleid. Gelet op deze positieve ervaringen, alsmede de kordate maatregelen die worden genomen door de Veiligheidsregio Zuid-Limburg samen met het bedrijf IMA, worden geen/zeer weinig gevolgen voor het veiligheidsbeeld verwacht.

Volledigheidshalve wordt vermeld dat Ter Apel een aanmeldcentrum is, waar onder meer uitgeprocedeerde asielzoekers verblijven. Dit is een wezenlijk andere soort (kortdurende) opvang dan een crisisnoodopvang, zoals die in Sittard-Geleen wordt gerealiseerd.

Vraag 3

De recente behandeling van het Regionaal Beleidsplan Politie 2024-2027 in de gemeenteraad maakte het schrijnende capaciteitsgebrek bij de regionale politie duidelijk. Het Beleidsplan sprak o.a. over de toename van het aantal kwetsbare personen ten gevolge van de huidige omvang van de asielmigratie, waarbij het zeer aannemelijk werd geacht dat een deel van deze doelgroep slachtoffer zou worden van mensenhandel. Hoe heeft u gelet op het voorgaande kunnen beslissen tot vestiging van een crisisnoodopvang voor asielzoekers uit Ter Apel binnen onze gemeente?

Zie het antwoord op vraag 2.

De asielstroom in Nederland is een feit, hoe zwaar dit ook door velen wordt ervaren. In het Regionaal Beleidsplan Politie wordt niet gesproken over een direct causaal verband tussen de aanwezigheid van een crisisnoodopvang en mensenhandel.

Er worden door de Veiligheidsregio Zuid-Limburg samen met het bedrijf IMA verschillende maatregelen genomen op het gebied van veiligheid en leefbaarheid, waaronder 24 uur per dag toezicht en camerabewaking. Er is een hoge mate van alertheid en expertise op de door u genoemde vorm van criminaliteit. Dit maakt dat de door u genoemde vorm van criminaliteit nu niet wordt verwacht. Mocht hiervan wel onverhoopt sprake zijn, dan zal het bedrijf IMA in contact treden met de relevante instanties, zodat hieraan op de juiste opvolging aan wordt gegeven.

Vraag 4

In de rondebespreking van het voormelde Beleidsplan werd aangegeven dat het reeds onmogelijk is de bestaande politietaken – van de aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit tot aan het bestrijden van vuurwerkoverlast – adequaat uit te voeren. Op welke

wijze denkt u, met de reeds aanwezige capaciteitsproblemen, de additionele taken die voor de Politie voortvloeien uit de crisisnoodopvang te kunnen opvangen?

Zie het antwoord op vraag 2. Gelet op de verschillende maatregelen die door de Veiligheidsregio Zuid-Limburg samen met het bedrijf IMA worden genomen op het gebied van veiligheid en leefbaarheid, in combinatie met de ervaringen in de (recente) tijdelijke crisisnoodopvang in de gemeente Landgraaf, wordt minimale inzet verwacht door de politie.

Vraag 5

In de brief van de burgemeester aan de gemeenteraad van 10 mei 2023 wordt aangegeven dat de gemeente een aantal taken op zich zal nemen ten aanzien van het faciliteren van contacten met vrijwilligers, onderwijs en leerlingenvervoer. Ook wordt het organiseren van communicatie en omgevingsmanagement door de gemeente gerealiseerd. Daarnaast zal door de gemeente contact met huisartsenposten en kledingbanken worden onderhouden. Hoeveel FTE worden hieraan besteed en hoe wordt voorkomen dat dit ten koste gaat van andere taken binnen de gemeente?

Verwachting is dat vooral de besluitvorming rondom de crisisnoodopvang en de startfase inzet vragen van de gemeente. De omvang van de inzet is onder meer afhankelijk van de werkzaamheden die ontstaan.

Landelijk uitgangspunt is dat een crisisnoodopvang voor de gemeenten budgetneutraal verloopt. De Veiligheidsregio Zuid-Limburg betaalt in onze regio de crisisnoodopvang en declareert dit vervolgens bij het COA/Rijk. De door de gemeente gemaakte kosten kunnen via de Veiligheidsregio Zuid-Limburg achteraf in rekening worden gebracht bij het COA/Rijk.

Vraag 6

Het Regionaal Beleidsplan Politie 2024 - 2027 vermeldde ook dat thema's als veiligheid, immigratie, zorg en vluchtelingen veel mensen zorgen baren, vanwege de staat van de samenleving en het onderling "samen leven" in het bijzonder. Uit een onderzoek door Kieskompas bleek dat gemiddeld 44% van de volwassen Nederlandse bevolking en zelfs 53% van de volwassen Limburgers tegen de komst van een geforceerd asielzoekerscentrum is. Waarom heeft u geen rekening gehouden met de – bij u bekende – zorgen van onze inwoners?

De opvang die aan de Zürichstraat in Sittard wordt gerealiseerd betreft een tijdelijke crisisnoodopvang, voor de periode van een jaar.

Het is duidelijk dat het onderwerp asielzoekers verdeelde reacties oproept. Er is echter sprake van een enorme opgave, die ook geldt voor de gemeenten in Zuid-Limburg. Ook de gemeente Sittard-Geleen dient hieraan een bijdrage te leveren, omwille van de stabiliteit in Nederland en onze regio. Door het nemen van diverse (veiligheids)maatregelen rondom de crisisnoodopvang, wordt ingezet op het wegnemen van de zorgen van inwoners, ondernemers en andere partijen.

Vraag 7

Waarom heeft u ervoor gekozen om de gemeenteraad, inwoners en ondernemers van onze gemeente bij deze belangrijke besluitvorming te passeren?

Van passeren is geen sprake. Enerzijds is op het gebied van asielzoekers sprake van een crisissituatie. De maatschappelijke noodzaak tot het realiseren van crisisnoodopvang is op dit moment dusdanig hoog dat geen tijd is voor de door u genoemde brede raadplegingen. In een brede cirkel rondom de crisisnoodopvang locatie is er informatie verstrekt over de komst van de tijdelijke crisisnoodopvang. De direct betrokkenen (bedrijven en verenigingen) zijn uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst.

Anderzijds wordt verwezen naar de Handreiking crisisnoodopvang van de Vereniging Nederlands Gemeenten, gepubliceerd op 2 december 2020. Daarin wordt de verdeling van de bevoegdheden toegelicht, waaronder de gemeenteraad. Conform deze toelichting is – voorafgaand aan de besluitvorming – door de burgemeester via het fractievoorzittersoverleg geïnformeerd.

Vraag 8

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Sittard-Geleen behoort de belangen van onze gemeente, onze inwoners en onze ondernemers te dienen. Kunt u beschrijven welke belangen van onze gemeente, inwoners en ondernemers worden gediend met de vestiging van een crisisnoodopvang voor asielzoekers uit Ter Apel binnen de gemeente?

Het is een gezamenlijke opgave, ook van alle gemeenten in Nederland en dus ook van de gemeenten binnen onze Veiligheidsregio Zuid-Limburg, om voor de asielzoekers en onze gemeenschap(en) stabiliteit te creëren en wanorde te voorkomen. In dit kader is het van belang tot een evenwichtige spreiding van asielzoekers in de gemeenten in Zuid-Limburg te komen.

Vraag 9

Welke financiële middelen ontvangt de gemeente voor het vestigen van een crisisnoodopvang? Gelieve de bedragen te concretiseren. Worden ook de kosten die verbonden zijn aan de schade die ondernemers mogelijk zullen lijden als gevolg van de vestiging van de crisisnoodopvang vergoed? Het betreft hier bijvoorbeeld schade in de vorm van wegblijvende gasten (bijvoorbeeld voor hotels en restaurants), maar ook schade als gevolg van een toename aan overlast en winkeldiefstallen. Welke afspraken zijn hierover gemaakt en vastgelegd?

De Veiligheidsregio Zuid-Limburg betaalt in onze regio de crisisnoodopvang en declareert dit vervolgens bij het COA/Rijk. Landelijk uitgangspunt is dat een crisisnoodopvang voor de gemeenten budgetneutraal verloopt. De door de gemeente gemaakte kosten (waaronder interne uren) kunnen via de Veiligheidsregio Zuid-Limburg achteraf in rekening worden gebracht bij het COA/Rijk. Er zijn en worden door de gemeente geen afspraken gemaakt over de door u genoemde onderwerpen.

Vraag 10

Kunt u het tijdspad beschrijven waarlangs zich de diverse stappen van de besluitvorming omtrent de vestiging van een crisisnoodopvang voor asielzoekers uit Ter Apel hebben voltrokken? Gelieve hierbij de data te vermelden. Kunt u een volledig overzicht geven van door wie en met wie er is gecommuniceerd en overlegd over de vestiging van een crisisnoodopvang in de gemeente tot en met 10 mei 2023? De interne communicatie met gemeentelijke ambtenaren wordt hierbij vanzelfsprekend uitgezonderd.

Over de brede opgave op het gebied van asielzoekers wordt voortdurend regionaal gesproken, in het bijzonder binnen de samenwerking van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg, die hierin een coördinerende rol vervullen.

Eind februari is door de Veiligheidsregio Zuid-Limburg het idee opgeworpen om in de gemeente Sittard-Geleen een crisisnoodopvang op de betreffende locatie te realiseren. Dit (mede) als gevolg van het aflopen van de crisisnoodopvang in de gemeente Landgraaf medio april. Hierop is bestuurlijk verzocht het idee uit te werken, waarbij uitdrukkelijk (nog) geen bestuurlijk commitment is gegeven. Op 27 maart 2023 is het eerste bestuurlijke overleg met de Veiligheidsregio Zuid-Limburg gevoerd over het mogelijk realiseren van een crisisnoodopvang op de betreffende locatie. Hieraan voorafgaand heeft de burgemeester het onderwerp gesondeerd in het college. In de periode daarna zijn een aantal gesprekken gevoerd met de Veiligheidsregio Zuid-Limburg, waarin de verdere concretisering van de crisisnoodopvang is besproken. Op 28 april 2023 heeft het ministerie mondeling aan de VRZL bevestigd alle kosten te vergoeden. Op 8 mei 2023 is dit schriftelijk door het ministerie aan de VRZL bevestigd. Het schriftelijke verzoek tot het realiseren van een crisisnoodopvang van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg aan de gemeente heeft het college op 8 mei 2023 ontvangen. Op 3 mei 2023 is het fractievoorzittersoverleg uitgenodigd voor overleg. Dit vond plaats op 8 mei 2023. In dit overleg zijn de fractievoorzitters geïnformeerd over de komst van de crisisnoodopvang. Besluitvorming door de burgemeester en het college heeft plaatsgevonden op 9 mei 2023. Daarna is de externe communicatie gestart (persoonlijke contacten, brieven, persbericht, website etc.).

Vraag 11

In het persbericht werd gesteld dat de crisisnoodopvang voor asielzoekers uit Ter Apel binnen onze gemeente zal worden bestemd voor alleenreizenden en gezinnen met kinderen. Graag ontvangen wij meer duidelijkheid over de concrete samenstelling van de asielzoekers die zullen worden opgevangen binnen onze gemeente. Betreft het kansrijke asielaanvragen, Dublinclaimanten of veiligelanders? Hoe is deze verhouding en hoe is de verhouding tussen alleenreizenden en gezinnen? In de brief van 10 mei 2023 van de burgemeester aan de gemeenteraad werd aangegeven dat hier geen duidelijkheid over kon worden gegeven. Het lijkt mij vreemd dat deze cijfers niet inzichtelijk zijn. Als de opvang op 12 juni 2023 start, zal immers al bekend zijn of op korte termijn bekend moeten worden welke asielzoekers worden overgeplaatst. Graag alsnog duidelijkheid.

In de brief van de burgemeester van 10 mei 2023 wordt beschreven dat nu niet bekend is hoe de groep asielzoekers eruitziet. Dit kunnen alleenreizenden zijn, maar ook gezinnen met kinderen. Verwacht wordt een diverse samenstelling die doorlopend kan wijzigen.

Vraag 12

De groep, die weinig kans maakt om in Nederland te mogen blijven, schijnt juist vaak veel overlast te veroorzaken. Burgemeester Bruls van Nijmegen, tevens voorzitter van het Veiligheidsberaad, waarschuwde naar aanleiding daarvan: *"realiseer de opvang niet voor mensen van wie we eigenlijk toch al weten dat ze nooit in Nederland een asielstatus zullen krijgen"*. Heeft u deze waarschuwing meegewogen bij het besluit om een crisisnoodopvang voor asielzoekers uit Ter Apel in onze gemeente te vestigen en wilt u deze overwegingen delen?

Zie het antwoord op vraag 3. Zoals beschreven in de brief van de burgemeester aan de gemeenteraad van 10 mei 2023 staat veiligheid voorop. Hiervoor worden verschillende (veiligheids)maatregelen genomen. Op basis van ervaringen in andere gemeenten, waaronder de gemeente Landgraaf, wordt weinig tot geen overlast verwacht.

Vraag 13

In het coalitieakkoord, met de ambitieuze titel "Samen, zorgvuldig, verbindend doorpakken!", wordt geformuleerd waaraan het college samen wil werken, met inbreng van de samenleving: samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Hoe ziet u deze ambitie terug in het door u gevolgde proces, waarbij de gemeenteraad, inwoners en ondernemers van de gemeente Sittard-Geleen volledig zijn gepasseerd? Vindt u dit getuigen van democratische besluitvorming? Gelieve dit antwoord toe te lichten.

Zie het antwoord op vraag 7.

Vraag 14

In de brief aan de gemeenteraad van 10 mei 2023 heeft de burgemeester aangegeven dat het besluit is genomen met inachtneming van de wettelijke verplichtingen die voortvloeien uit artikel 5 Wet Veiligheidsregio's en artikel 172 van de Gemeentewet. Volgens de burgemeester betreft het de handhaving van de openbare orde en veiligheid (en het voorkomen dat mensen op straat staan). Ook zou het gaan om een algemene zorgplicht voor alle mensen in onze gemeente.

Forum voor Democratie bestrijdt dat de burgemeester rechtmatig gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheden van artikel 172 Gemeentewet jo. Artikel 5 van de Wet Veiligheidsregio's.

Artikel 172 van de gemeentewet luidt als volgt:

1. De burgemeester is belast met de handhaving van de openbare orde.
2. De burgemeester is bevoegd overtredingen van wettelijke voorschriften die betrekking hebben op de openbare orde, te beletten of te beëindigen. Hij bedient zich daarbij van de onder zijn gezag staande politie.
3. De burgemeester is bevoegd bij verstoring van de openbare orde of bij ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, de bevelen te geven die noodzakelijk te achten zijn voor de handhaving van de openbare orde.
4. De commissaris van de Koning geeft, indien een ordeverstoring van meer dan plaatselijke betekenis dan wel ernstige vrees voor het ontstaan van zodanige ordeverstoring zulks noodzakelijk maakt, de burgemeesters in de provincie zoveel mogelijk na overleg met hen, de nodige aanwijzingen met betrekking tot het door hen ter handhaving van de openbare orde te voeren beleid. De aanwijzingen worden zo enigszins mogelijk schriftelijk gegeven.

Volgens de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 172 van de Gemeentewet bestaat de handhaving van de openbare orde door de burgemeester uit het feitelijk herstellen en bewaren van de openbare orde. Die openbare orde wordt beheerst door een complex van rechtsregels, dat betrekking heeft op het gewenste niveau van orde en rust in het openbare leven. Uit vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State volgt dat met het begrip "openbare orde" bedoeld wordt op het ordelijk

verloop van het gemeenschapsleven ter plaatse. Dit betreft aldus het gemeenschapsleven in de gemeente Sittard-Geleen. Bent u, in het licht van het voorgaande, van mening dat de bevoegdheid ex artikel 172 van de Gemeentewet rechtmatig is toegepast? Zo ja, kunt u dit toelichten? Wilt u daarnaast specificeren op welke wijze er sprake is van verstoring van de openbare orde in de gemeente Sittard-Geleen, waarmee de bevoegdheid van artikel 172 van de Gemeentewet in werking is getreden? Uit de voormelde jurisprudentie volgt immers dat de bevoegdheid slechts betrekking heeft op het ordelijk verloop van het gemeenschapsleven "ter plaatse".

Op 2 december 2020 heeft de Vereniging Nederlandse Gemeenten een Handreiking crisisnoodopvang gepubliceerd. Dit is een document met verschillende richtlijnen voor het inrichten en uitvoeren van crisisnoodopvang. De handreiking biedt handvatten die gemeenten ondersteunen bij de organisatie en uitvoering van crisisnoodopvang. In de handreikingen wordt ook een toelichting gegeven op de bevoegdheden van de gemeenteraad, het college en de burgemeester. Deze handreiking is gevolgd, net als door alle andere gemeenten in Nederland, die een crisisnoodopvang hebben gerealiseerd, is/wordt gedaan.

Vraag 15

In de voormelde brief wordt aangegeven dat mede gebruik is gemaakt van de bevoegdheid die volgt uit artikel 5 van de Wet Veiligheidsregio's. Artikel 5 van deze wet luidt als volgt:

De burgemeester heeft het opperbevel in geval van een ramp of van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan. Degenen die aan de bestrijding van een ramp deelnemen, staan onder zijn bevel.

Van welke ramp of vrees voor het ontstaan van een ramp is sprake, die toepassing van dit wetsartikel rechtvaardigt?

Zie het antwoord op vraag 14. Ook hierin is de handreiking van de VNG gevolgd. Het gaat om het principe dat het in dit geval om crisissomstandigheden (asielcrisis/opvangcrisis) of het voorkomen daarvan kan gaan, die het besluit voor acute opvang bij de burgemeester neerleggen.

Vraag 16

In de brief van 10 mei 2023 wordt aangegeven dat het COA niet genoeg opvangplekken heeft voor alle asielzoekers die naar Nederland komen, hetgeen te maken heeft met het groeiend aantal mensen dat in Nederland asiel aanvraagt. Voor zover deze omstandigheid als "ramp" of "ernstige vrees voor het bestaan daarvan" in de zin van artikel 5 van de Wet Veiligheidsregio's wordt gekwalificeerd, is de vraag hoe de vermeende ramp die zich in Ter Apel voltrekt een ramp zou zijn voor de gemeente Sittard-Geleen. Hoe ziet u dit?

Het is een gezamenlijke opgave, ook van alle gemeenten in Nederland en dus ook van de gemeenten binnen onze Veiligheidsregio Zuid-Limburg, om voor de asielzoekers en onze gemeenschap(en) stabiliteit te creëren en wanorde te voorkomen. Het draagvlak in de samenleving vereist dat iedere gemeente naar evenredigheid bijdraagt.

Vraag 17

Volgens de website van de Rijksoverheid heeft binnen een gemeente de burgemeester het gezag bij brand en het opperbevel bij een crisis. Bij bovengemeentelijke crises heeft

de voorzitter van de veiligheidsregio, volgens de website van de Rijksoverheid, het gezag en opperbevel. Hiermee lijkt onderkend te worden dat de bevoegdheid tot opperbevel ex artikel 5 van de Wet veiligheidsregio's voor de burgemeester enkel bestaat indien er sprake is van een (te vrezen) crisis c.q. ramp binnen de gemeentegrenzen. Handhaaft u, gelet op het voorgaande, uw standpunt dat u uw bevoegdheden in dezen terecht heeft aangewend?

Ja. Zie het antwoord op vraag 14.

Vraag 18

In de beantwoording van vragen van een Tweede Kamer lid over dwang richting gemeenten om asielzoekers op te vangen, hebben de Minister en de Staatssecretaris Justitie en Veiligheid aangegeven dat de bevoegdheden van een voorzitter van een veiligheidsregio op grond van de Wet veiligheidsregio's niet bruikbaar zijn voor het inrichten van een (tijdelijke) opvang. Hieruit kan geconcludeerd worden dat ook de voorzitter van de Veiligheidsregio niet bevoegd is om het besluit tot het vestigen van een crisisnoodopvang te nemen. Bent u ook van mening dat – nu uit het gestelde in de voorgaande vragen volgt dat zowel de burgemeester alsook de voorzitter van de veiligheidsregio geen bevoegdheid heeft tot het eenzijdig besluiten over het vestigen van een crisisnoodopvang – het voorgenomen besluit aan de gemeenteraad dient te worden voorgelegd?

Nee. Zie het antwoord op vraag 14. In de besluitvorming is de Handreiking van de Vereniging Nederlandse Gemeenten gevolgd. Het door de burgemeester en het college gehanteerde (juridisch) kader is het kader dat landelijk door alle gemeenten wordt gehanteerd voor crisisnoodopvang.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Sittard-Geleen,

mr. J.Th.C.M. Verheijen,
burgemeester

J.A.M. Heesen,
gemeentesecretaris